

Grammatikübersicht

Огляд граматики

A Übersicht über die Satzgliedstellung

Порядок слів у реченні

I. Das Verb und seine Ergänzungen

Дієслово та його додатки

У німецькій мові дієслово займає головне місце в реченні. Саме від дієслова залежить, скільки у реченні буде додатків і якими вони будуть. У першій серії мовного радіокурсу ви познайомилися з трьома видами додатків:

1. **Die Nominativ-Ergänzung** / додаток у називному відмінку (підмет)
 2. **Die Qualitativ-Ergänzung** / означальний (прикметниковий) додаток
 3. **Die Akkusativ-Ergänzung** / додаток у знахідному відмінку (прямий додаток)
1. **Die Nominativ-Ergänzung** / додаток у називному відмінку (підмет). Додаток у називному відмінку (підмет) присутній майже в кожному реченні. Він має різні форми.
 2. **Die Qualitativ-Ergänzung** / означальний (прикметниковий) додаток. Означальний додаток стоїть, як правило, після дієслів.

Nominativ-Ergänzung <i>підмет</i>	Verb	Qualitativ-Ergänzung <i>означальний додаток</i>
Ich Das Herr Meyer Er Menschen Du Das Zimmer	bin ist ist ist sind bist ist	neugierig. schlimm. müde. chaotisch. seltsam. unhöflich. frei.
Andreas Schäfer Die Hotelchefin Das	ist heißt ist	Portier. Frau Berger. ein Lied.

Додаток у називному відмінку відповідає на запитання **wer?** - **хто?** (назви істот) та **was?** - **що?** (назви неістот).

3. **Die Akkusativ-Ergänzung** / *додаток у знахідному відмінку (прямий додаток)*. Деякі дієслова в німецькій мові вимагають у реченні додатка у знахідному відмінку. У першій серії мовного радіокурсу це були дієслова:

anrufen	haben	mögen	suchen
bestellen	hören	nehmen	schreiben
bleiben	kaufen	probieren	spielen
brauchen	kennen	putzen	stören
einladen	kosten	rauchen	studieren
essen	lesen	recherchieren	trinken
finden	lieben	sagen	überlegen
fragen	machen	sehen	verkaufen
glauben	meinen	singen	verstehen

Nominativ-Ergänzung <i>підмет</i>	Verb	Akkusativ-Ergänzung <i>прямий додаток</i>
Die Frau Herr Meier Frau Berger Andreas Er	probiert sucht bestellt sucht verkauft	eine Bluse. ein Zimmer. einen Salat. seine Kassetten. sie.

*Прямий додаток відповідає на запитання **wen** (назви істот) та **was** (назви неістот).*

II. Satztypen: Aussage- und Fragesatz
Типи речень: розповідні та питальні

Існують три типи речень:

- розповідне: **Das ist Andreas**
- питальне
 - з питальним займенником: **Woher kommt er? Was macht er?**
 - без питального займенника: **Ist noch ein Zimmer frei?**
- спонукальне: **Bleib zu Hause!**

Залежно від того, на якому місці стоятиме дієслово, розрізняють два типи речень:

- Дієслово стоїть на другому місці
- Дієслово стоїть на першому місці (що буває рідше).

	Verb		
I	Das Er Er	ist kommt schreibt	Andreas Schäfer. aus Köln. Reportagen. } <i>розповідне речення</i>
	Woher Was	kommt macht	Andreas? er? } <i>питальне речення</i>

	Verb		
II	Bist Ist	du glücklich? noch ein Zimmer frei?	}
	Bleib Probieren	zu Hause! Sie mal!	
			<p>питальне речення без питального слова</p> <p>наказовий спосіб (імператив)</p>

III. Die Position der einzelnen Satzglieder

Місце окремих членів речення

1. im Aussagesatz / у розповідному реченні

a. як правило, речення мають такий порядок слів:

Nominativ-Ergänzung <i>підмет</i>	Verb	Ergänzungen <i>інші додатки</i>
Ich Dr. Thürmann Frau Berger Du	bin kommt sucht weist	genau müde. aus Leipzig. das Buch. das doch.

b. якщо необхідно наголосити на чомусь, тобто, виділити якийсь член речення, його ставлять на перше місце в реченні. Як правило, це стосується емоційних висловлювань.

	Akkusativ-Ergänzung <i>прямий додаток</i>	Verb	Nominativ-Ergänzung <i>підмет</i>
<i>Пані Бергер зраділа: Андреас розлютився:</i>	Genau das Buch Das	suche weist	ich! du doch!

2. Die Satzklammer / рамка в реченні

Два дієслова або дві частини дієслова у певних випадках обрамляють інші члени речення (за винятком підмета):

a. коли в реченні є модальне дієслово: **Herr Meier möchte noch eine Nacht bleiben.**

b. коли в реченні є дієслово з відокремленим префіксом: **Dr. Thürmann reist morgen nach Berlin ab.**

	Verb	Satzklammer <i>рамка в реченні</i>	1. Verb-Zusatz/ <i>префікс</i> 2. Verb <i>(початкова форма)</i>
Wer Herr Meier Dr. Thürmann	reist möchte reist Möchten Komm	morgen noch eine Nacht morgen Sie noch eine Nacht doch	ab? bleiben. ab. bleiben? mit!

3. Die Negation nicht/заперечення зі словом nicht

- a. **nicht** заперечує висловлювання і стоїть в кінці речення, незалежно від того, є у реченні тільки підмет або прямиї додаток і підмет.

	Verb	Akkusativ-Ergänzung <i>прямий додаток</i>	Negation <i>заперечення</i>
Die Frau Warum Hanna	probiert probiert singt Kaufst Trink	die Frau die Bluse die Bluse du das Buch das Bier	nicht. nicht? nicht. nicht? nicht! nicht!

- b. **nicht** заперечує висловлювання і стоїть зліва від означального додатка, другого дієслова в початковій формі або відокремленого префікса.

	Verb	Negation
Er Sie Herr Meier Warum	ist singt möchte möchte	nicht müde. nicht gern. nicht schlafen. sie die Bluse nicht kaufen? }
Dr. Thürmann	reist Komm	nicht ab. nicht mit! }

Nicht ніколи не стоїть перед дієсловом.

4. Die Partikeln / частки (denn, doch, ja, mal, wohl, sowieso)

Частки стоять справа від дієслова. У питальних реченнях після дієслова спочатку стоїть підмет, а потім-частка.

- denn** вживається лише у питальних реченнях;
ja не вживається у питальних реченнях;
wohl/sowieso не вживається у питальних реченнях з питальними займенниками.

	Verb			
Das Sie Ich Da Ich Sie Das	ist brauchen komme ist bestelle sind ist		doch doch ja. ja mal. wohl sowieso	unhöflich. das Geld. Ihre Brille. ein Kobold? vorbei.
Was	möchten Reisen	Sie Sie	denn denn	essen? ab?

B Position der einzelnen Satzglieder

Місце окремих членів речення

I. Verben / дієслова

1. Verbkonjugation Präsens der regelmäßigen Verben / Відмінювання слабких дієслів у теперішньому часі (Präsens)

Теперішній час слабких дієслів утворюється за допомогою основи (кореня) дієслова і особових закінчень. Коренем дієслова буде його початкова (інфінітивна) форма без закінчення **-en**. Інфінітивна форма дієслова подана у словнику: **komm-en** - корінь **komm-**.

інфінітив	однина			множина		
kommen	особа	корінь	закінч.	особа	корінь	закінч.
		дієсл.	дієсл.		дієсл.	дієсл.
1. особа	ich	komm	e	wir	komm	en
2. особа (фамільярно) (ввічливо)	du Sie	komm	st en	ihr Sie	komm	t en
3. особа	er/sie	komm	t	sie	komm	en

2. Besonderheiten im Präsens / особливості відмінювання дієслів у теперішньому часі:

a. дієслова, корінь яких закінчується на **-d** або **-t**, у 2-й та 3-й особах однини мають закінчення **-est** та **-et**:

arbeit -en: du arbeitest, er areitet

find -en: du findest, er findet

- b. дієслова, корінь яких закінчується на **-s** або **-ß**, у 2-й особі однини мають закінчення **-t**:

heißen: du **heißt**

- c. **Verben mit Vokalwechsel** / дієслова зі змінним кореневим голосним. Сильні дієслова у 2-й та 3-й особах однини теперішнього часу змінюють кореневий голосний **-e** на **-i** або **-ie**:

lesen: du , er liest

sehen: du siehst, er sieht

sprechen: du sprichst, er spricht

nehmen: du nimmst, er nimmt

essen: du ißt, er ißt

3. Verbkonjugation von haben / відмінювання дієслова haben

haben	теперішній час		минулий розповідний час	
	однина	множина	однина	множина
1. особа	ich habe	wir haben	ich hatte	wir hatten
2. особа (фамільярно) (ввічливо)	du hast Sie haben	ihr habt Sie haben	du hattest Sie hatten	ihr hattet Sie hatten
3. особа	er hat sie hat	sie haben	er hatte sie hatte	sie hatten

4. Verbkonjugation von sein / відмінювання дієслова sein

sein	теперішній час		минулий розповідний час	
	однина	множина	однина	множина
1. особа	ich bin	wir sind	ich war	wir waren
2. особа (фамільярно) (ввічливо)	du bist Sie sind	ihr seid Sie sind	du warst Sie waren	ihr wart Sie waren
3. особа	er ist sie ist	sie sind	er war sie war	sie waren

5. **Verbkonjugation von wissen und vom Modalverb mögen / відмінювання дієслова **wissen** і модального дієслова **mögen** у теперішньому часі**

	wissen		mögen	
	<i>однина</i>	<i>множина</i>	<i>однина</i>	<i>множина</i>
1. <i>особа</i>	ich weiß	wir wissen	ich möchte	wir möchten
2. <i>особа</i> (<i>фамільярно</i>) (<i>ввічливо</i>)	du weißt Sie wissen	ihr wißt Sie wissen	du möchtest Sie möchten	ihr möchtet Sie möchten
3. <i>особа</i>	er weiß sie weiß	sie wissen	er möchte sie möchte	sie möchten

6. **Imperativ der Verben / наказовий спосіб дієслова (імператив)**
Наказовий спосіб використовується для спонукування до дії. Існують такі форми імперативу:

Komm! 2-а особа однини (фамільярно) - займенник **du** опускають.

Entschuldigen Sie! 2-а особа однини (ввічливо) - займенник **Sie** стоїть після дієслова.

Gehen wir! 1-а особа множини - займенник **wir** стоїть після дієслова.

7. **Trennbare Verben (Präsens) / дієслова з відокремлюваними префіксами (теперішній час).** Деякі дієслова мають префікси, на які падає наголос; ці префікси відокремлюються від дієслова і стоять на останньому місці в реченні.

<i>інфінітив</i>	Verb			Verb-Zusatz <i>префікс</i>
einladen anrufen mitkommen	Ich	lade Rufen Komm	Sie nach Berlin Sie mich morgen doch bitte	ein. an? mit!

Якщо в реченні є модальне дієслово, префікс другого дієслова не відокремлюється.

abreisen: Ich möchte morgen abreisen.

II. **Artikel und Nomen / артикль та іменник**

1. **definiten und indefiniten Artikel / означений і неозначений артикли.** Артикль стоїть перед іменником і вказує на його граматичний рід. За допомогою логіки визначити рід іменника неможливо, тому іменник слід запам'ятовувати разом з артиклем. У німецькій мові іменник має три роди.

	<i>однина</i>				<i>множина</i>		
	maskulin (m.) <i>чоловічий рід</i> <small>називн. відм знахідн. відм.</small>		neutrum (n.) <i>середній рід</i> <small>наз. в. /знах. в.</small>		feminin (f.) <i>жіночий рід</i> <small>наз. в. /знах. в.</small>		} <i>тільки die</i>
<i>означений</i>	der	den	das	das	die	die	
<i>неозначений</i>	ein	einen	ein	ein	eine	eine	----- <i>немає</i>
<i>заперечення</i>	kein	keinen	kein	kein	keine	keine	<i>тільки keine</i>

Існують означені й неозначені артиклі. Коли предмет не визначений, наприклад, коли предмет називається вперше, вживають неозначений артикль. Якщо предмет називається повторно, вживають означений артикль.

Da liegt ein Spiegel.

Der Spiegel kostet zehn Mark.

Da liegt ein Buch.

Das Buch kostet zwei Mark.

Da liegt eine Flasche.

Die Flasche ist voll.

2. **Das Possesivpronomen / присвійний займенник**

*Присвійний займенник має багато спільного з неозначеним артиклем. Коли він вживається з іменниками жіночого роду у називному й знахідному відмінках, він набуває закінчення **-e**. З іменниками чоловічого роду у знахідному відмінку - закінчення **-en**. Присвійні займенники 3-ї особи однини мають подвійне узгодження: по-перше, їх вживання залежить від роду особи, якій щось належить; по-друге, їх закінчення узгоджується з іменником, перед яким вони стоять. У називному й знахідному відмінках множини присвійні займенники мають закінчення **-en**.*

	перед іменником в однині		перед іменником у множині
	називний відмінок		знахідний в.
	чоловіч. рід серед. рід	жіночий рід	чоловіч. рід
<i>однина</i> 1. особа 2. особа (фам) (ввічливо) 3. особа	mein dein Ihr	meine deine Ihre	meinen deinen Ihren
	sein ihr	seine ihre	seinen ihren
<i>множина</i> 1. особа 2. особа (фам) (ввічливо) 3. особа	unser euer Ihr ihr	unsere eure Ihre ihre	unseren euren Ihren ihren

для всіх трьох родів у називному й знахідному відмінках + e (meine/deine/seine...)

3. Nomen im Plural / множина іменників

Більшість іменників мають у множині інше закінчення. Деякі іменники у множині змінюють кореневий голосний - отримують умлаут. Є іменники, які змінюють і кореневий голосний, і закінчення. Множина деяких іменників утворюється лише за допомогою артикля **die**.

закінчення у множині	однина	множина	однина	множина закінчення + умлаут
-e	der Beruf	die Berufe	der Paß	die Pässe
-n	die Kasette	die Kassetten		
-en	die Frau	die Frauen		
-s	das Taxi	die Taxis		
-er	das Lied	die Lieder	das Tuch	die Tücher
..	der Mantel	die Mäntel		
-	das Zimmer	die Zimmer		

III. Pronomen займенники

1. Personalpronomen / особові займенники

однина		множина	
називний відмінок		знахідний відмінок	називний відмінок
1. особа	ich	mich	wir
2. особа (фамільярно)	du	dich	ihr
(ввічливо)	Sie	Sie	Sie
3. особа	er	ihn	} sie
}	es	es	
	sie	sie	

2. Fragepronomen / питальні займенники й питальні слова

wer	питання називного відмінка (істоти):	Wer spricht da? (Ex)
wen	питання знахідного відмінка:	Wen suchen Sie? (meine Mutter)
was	питання називного й знахідного відмінків (неістоти):	Was liegt da? (Schallplatten) Was suchst du? (meinen Mantel)
woher	питання звідки:	Woher kommt Andreas? (aus Köln)
wo	питання де:	Wo wohnt Dr. Thürmann? (in Berlin)
warum	питання чому:	Warum arbeiten Sie? (Ich brauche Geld)
wie	питання як:	Wie heißen Sie? (Andreas Schäfer) Wie ist der Mensch? (neugierig)

3. Negation / заперечення

nicht	заперечує висловлювання, стоїть на останньому місці в реченні	Das verstehe ich nicht.
kein/ keine	заперечує іменники	Andreas hat keine Flöte.
nichts	має значення протилежне слову "все"	Ich verstehe alles. Ich verstehe nichts.

4. Partikeln / частки

Частки-це маленькі слова, які не змінюють змісту висловлювання, а лише надають йому певних нюансів. Їх часто вживають у розмовній мові, посилюючи або пом'якшуючи висловлювання. Наприклад:

перебільшене здивування:
не дуже велике зацікавлення:

Was machen Sie **denn** hier?
Probier **mal**!